

I.M. Василюк , Д.В.Щерба
(Житомир, Україна)

Слово-термін як одиниця перекладу

Переклад, як відомо, є допоміжним засобом, що забезпечує виконання мовою її функції спілкування. Погоджуючись с тезою, що основною одиницею перекладу, особливо усного, є речення, в той же час вважаємо, що в умовах ділового спілкування (особливо в сферах використання терміносистем) не менш актуальним є питання окремого слова як одиниці адекватного перекладу. Що ж спричинює таке ствердження? По-перше, при передачі комунікативного повідомлення ми відтворюємо загальний зміст за допомогою таких відомих прийомів, як описовий переклад, цілісне перетворення, компенсація, смислове розширення тощо- тобто пропонуєм приблизне тлумачення з метою збереження змісту. По-друге, це дозволяє користуватись лексичними одиницями семантично максимальної апроксимації (лексичними одиницями дифузної семантики, словами-дейктиками). Що ж стосується термінологічних сфер, то тут спостерігається зворотній процес: будь-яке повідомлення у спеціальній ситуації спілкування вимагає максимально точного відтворення слова-терміна; це, в свою чергу, призводить до необхідності користуватись термінологічними (семантично однозначними або лексико-семантичними варіантами багатозначного слова). Саме цей факт виявляє труднощі, з якими стикаються студенти при вивченні ділової іноземної мови, а саме:

- 1\ усвідомлення складності семантичної структури слова- явища полісемії загальноновживаних слів (goods, cut); полісемія термінів (commission);
- 2\ ыснування “удаваних друзів перекладача»- слів, що «підводять» не одного перекладача-початковця (local authorities -«місцеві авторитети»);
- 3\ слаборозвинена практика роботи з лексикографічними джерелами, ускладнена незнанням або недостатньою обізнаністю в системі мови, що вивчається: студенти спираються на „перше пред”явлення” лексичної одиниці в словнику, що є зазвичай найбільш узагальненим, а, значить, найменш термінологічним, поняттям (concept- інтерес, reconciliation - сверка счетов);
- 4\ фактор поліфункціональності одниць номінації (процеси конверсії, утворення іменників від фразових дієслів – to ballpark, pigout);
- 5\ необхідність розрізняти британські та американські варіанти (аналоги та дивергенти) англійської мови (company, AE, - corporation, BE; Co., AE, - Ltd., BE);
- 6\ потенційно проблемні слова –омоніми або пароніми: assistance- assistants; better- bettor; billed- build; cache- cash; fare- fair; higher – hire.

Особливі труднощі викликають одиниці новітніх терміносистем, зокрема комп'ютерної. Як відомо, лексичні запозичення є одним з шляхів поповнення мовного складу будь-якої мови, в тому ж числі й української. В даному випадку мова йде про англіцизми, тобто слова та вирази запозичені з англійської мови (сюди ж ми включаємо слова з амер. варіанта англійської мови). Найчастіше іншомовні запозичення репрезентуються /графічно та семантично/ наступними засобами: 1.)Графічне відтворення без будь-яких змін, що, насамперед, стосується власних назв, аббревіатур та акронімів. Напр. Microsoft, Windows, AOL, CD-ROM, MS-DOS. 2.)Транскрипція – передача звуків іншомовного слова за допомогою літер мови перекладу. Напр. computer, printer, display, file. 3.)Транслітерація – передача літер іншомовного слова за допомогою літер мови перекладу. Напр. modem, processor, monitor, server. 4.)Калькування. Наприклад, external command – внутрішня команда, digital signature – дигітальна сигнатура. 5.)Дескриптивний (роз'яснювальний) переклад: digitizer – кодуєчий перетворювач.

Ми виходимо з того, що асиміляція термінологіки - це пристосування її у фонетичному, граматичному, семантичному і графічному відношенні до системи мови-реципієнта. Ступінь асиміляції може бути різним, але, як правило, розрізняють повністю та частково асимільовані терміни. Аналіз багатьох джерел свідчить про те, що найуживанішим засобом асиміляції запозичених комп'ютерних термінів є так звана “народна етимологія”. Під цим розуміють переробку та переосмислення незнайомого іншомовного слова за зразком близького по звучанню слова рідної мови, встановлення між ними семантичних зв'язків на основі суто зовнішнього, випадкового збігу, без урахування реальних фактів їх походження. Найяскравішими прикладами в українській мові є слова: батон (від button), бикапити (від to backup), дурдос (від DR-DOS), Біма (від IBM), комок (від COM), мейканути (від to make) та інші.

Отже, найчастіше спостерігається морфологічна деривація – утворення похідних слів в мові-реципієнті від відповідних запозичень з простою морфологічною будовою.

Таким чином, питання правильного сприйняття та адекватного відтворення термінологічних одиниць залишається задачею з багатьма невідомими, рішення якої сприятиме успішному здійсненні процесу комунікації - як письмової, так і усної.

Слово-термін як одиниця перекладу	Міжнар. Конф. “Навчання ділової англ мови у Східній Європі: для чого та як?”, Дніпропетровський ун-т економіки та права, 14-15 травня 2004 р.	2 ст.
-----------------------------------	---	-------